

Vse je realizem.

“Umetnost je posnetek življenja” je argument, ki ga lahko vedno uporabimo. Najbolj primeren je takrat, ko nam hoče nekdo dokazati, da se v umetnosti ne dogaja več nič zanimivega, da ni več novih idej, da ni več ekspertize in da je danes vsak lahko umetnik. Si kar predstavljam človeka, ki navadno ne obiskuje razstav sodobne umetnosti, kako se nekega dne znajde v kaki galeriji ali na kakem binealu sodobne umetnosti in vidi številna dela, ki so “do konca” enostavna. “Pa to je vse skupaj čisto zares brez smisla in tudi jaz bi to lahko naredil! Kako lahko nekdo takšen diletantizem imenuje umetnost; in kdo je odgovoren, da je to sploh javno prikazano?”

Na srečo je odgovor na takšne in podobne pomisleke prav tako enostaven. Vsi smo odgovorni za to, kakšno je danes življenje in kakšna je danes umetnost. Tudi ta, ki ga najbolj pesti nesmisel današnje umetnosti, saj tudi on, hote ali nehote, sodeluje pri vseh nesmislih, ki se imenujejo družbena ureditev in so del življenja. Torej, če menimo, da ni nič novega v umetnosti po moderni, lahko enako rečemo tudi za življenje. Odkar smo zakorakali v postmoderno, smo vrednote sklobuštrali in tisto, kar je že veljalo za represijo, za nedopustno poseganje v osebno ali zasebno, za nasilje in agresijo, je danes velikokrat dovoljeno, afirmirano in v nekaterih primerih celo podprto z zakoni. Tudi jaz sem mnenja, da je svet narobe obrnjen in da je vsaj toliko, kolikor je slabega v življenju, slabega tudi v umetnosti.

Vsekakor že dolgo ne verjamem več v naključja; povsod lahko opazujem dejanja, ki se zdijo naključna, ob boljšem razmisleku pa se razjasni sekundarna struktura, vzorec, ki se navadno nikoli ne odvija samo na enem področju, ampak se prekriva z nekim splošnim *zeitgeistom*, z nečim, kar je na delu v širšem družbenem polju. Če je torej v sodobni umetnosti opaziti tendence realizma, to zagotovo ni lokalni fenomen, še manj ideja posameznika. In res – tudi sama na več področjih opažam, da nas v postmoderini vse bolj zanima, kaj je sploh še realno, realizem, kaj je ostalo od narave in naravnega in kaj pomeni digitalna paradigma za sfero oprijemljivega, kjer bo vse dovoljeno, a bo po drugi strani nezaželeno. Postmoderini *anything goes* bi lahko

nadgradili z *everything is allowed, but not anything goes* in ga utemeljili z novo etiko in novimi moralno-etičnimi pristopi, ki jih bomo morali aplicirati na družbenopolitično dogajanje, da se bomo zbudili v pravičnejšem svetu, kjer bomo imeli vsi enake možnosti in večina prebivalcev ne bo podvržena življenju nerealnega pomanjkanja v času, ko je dejansko vsega preveč. Več kot zaskrbljujoče je, da sta “preveč” in “dovolj” skoncentrirana in skrčena zgolj v določenem socialnem razredu in geopolitičnem področju.

Sledi, da je vprašanje realizma utemeljeno, in posledično ga lahko zasledimo v marsikaterem diskurzu. Tudi zadnji U3 je le ena od razstav v nizu razstav na to tematiko. Zadnji Berlinski bienale se je prav tako ukvarjal s temo realizma in vedno več je publikacij in raziskovalcev, ki poskušajo ponovno ovrednotiti realizem. Vsekakor sem mnenja, da realizem ni nov stil ali žanr v umetnosti, ampak da se umetniški stil zadnjih dvajset let ni korenito spreminjal in da smo še vedno v stilskem obdobju t.i. sodobne umetnosti. Realizem je kot neke vrste drugačen pogled na dogajanje zadnjih nekaj let v umetnosti in neposredno sovпада tudi z dogajanjem v sferi tehnološkega oziroma digitalnega. Vsekakor je koncept, o katerem je smiselno ponovno razmisliti in ugotoviti, kaj je realizem danes in kje “se skrivajo” ideje za življenje.

Še večji izziv kot aktualizirati realizem je razumeti, da danes ni več nič prikrito ali pa da moramo oziroma bomo nekaj odkrili in potem (iz)vedeli ter spoznali rešitev. Odgovor je le miselni preskok ali drugače “v misliti, torej čutiti drugače”. Vprašanja, kot so kaj je subjekt, umetnost, mreža, družina, orodja, kaj pomeni živeti v tehno-agro svetu ali to, da smo vsi *queer*, kje se dogajajo novosti, ipd., so večno aktualna in odgovore lahko najdemo samo v kreativnem in odprtem umu vsakega posameznika. Samo upati si je treba, kajti več kot umreti ne more nihče. Umreti pa ni nič bolj zahtevno kot živeti, niti ni manj vredno kot roditi se.

Virtualno je realno in realno je virtualno.

Če je v sodobni umetnosti mogoče zaslediti neko splošno težnjo po reanimaciji realizma in po vnovičnem razmisleku o realizmu ter razumevanju in razlagi sodobnih umetniških praks v kontekstu realizma, je zagotovo smiselno iskati paralele z drugimi

področji, da bi prišli bližje odgovoru na vprašanje “čemu ves ta realizem?”. S stilsko-žanrske perspektive se zdi, da je realizem diagnoza ali drugače: le eden od opisov stanja stvari v sodobni umetnosti. Ko pa začnemo o realizmu razmišljati v kontekstu mrežno-komunikacijskih tehnologij, (novo)medijske umetnosti in digitalne kulture, ugotovimo, da je realizem neke vrste simptom.

Umetnost je bila že od nekdaj tisti družbeni segment, ki je obenem povezan s tradicijo in novostmi. Dogaja se na presečišču svobode, naprednega in odprtega mišljenja ter novih tehnologij (orodij, medijev, strojev, ipd.). V umetnosti je tradicija vedno v funkciji preizpraševanja in ponovnega branja ali obravnavanja, da bi umetniki lahko razvili ali dognali “novo”, bodisi na formalni ali vsebinski ravni. Zanimivo dejstvo je, da je realizem, ki se je kot stilski fenomen razvil ob koncu 19. stoletja, sovpadal z razvojem novega medija, orodja (ali tehnologije), ki ga danes poznamo kot fotografija. Tudi fotografija je le neke vrste odgovor oziroma simptom meščanske in industrijske revolucije, ki je po baroku, simbolizmu in “kraljevinah” (...) predstavljala ozemljitev oziroma razumevanje subjekta, ki je iz mesa in krvi, ustvarjen od matere in očeta (ne od boga) in “vreden” ovekovečenja – v obliki portretiranja, ki od izuma fotografije ni bilo več rezervirano za privilegirane, ampak je načeloma postalo dostopno vsem.

Vrnimo se v sedanjost in pogledjmo, kaj se na družbeni ravni dogaja z novimi mediji v zadnjih dveh desetletjih, odkar nima vsakdo več samo digitalnega fotoaparata, ampak osebni računalnik priklopljen na svetovni splet.

Žižek je že leta 1995 po analogiji s teoretsko psihoanalizo enostavno razložil, da je virtualno enako realno, oziroma da ni razlike med realnim in virtualnim, saj sta oba svetova, tako *online* kot *offline*, realna, ali drugače, da je realnost prav tako virtualna. Podobno lahko razumemo enakost (ne istost, ampak enakost kot enakovrednost) dveh (ali več) svetov, če pogledamo etimologijo in pomen besede virtualno v angleškem jeziku. Beseda “virtualno” izvira iz lat. *virtus*, kar pomeni vrlina, pa tudi “odličnost, moč, efikasnost”. Še danes v angleškem jeziku *virtual* pomeni “skoraj popoln”, “dejanski”, “v bistvu”. Torej je virtualno vse prej kot navidezno, saj je bil pomen navideznega morda primeren le v začetku devetdesetih let, ko predstava o razsežnostih

virtualnega delovanja še ni bila dovolj jasna. Danes virtualno ni več navidezno in dokončno pomeni to, kar je pomenilo že v začetku novega veka, ca. leta 1600, in sicer “po efektu enako dobro kot”. Danes vsi vemo, da so virtualni pogovori realni pogovori, da so virtualne skupnosti realne skupnosti, da je virtualni svet po čustvenem naboju enakovreden realnemu. Zato je toliko bolj nenavadno, če nekdo še danes misli, da je komunikacija ali življenje *offline* bolj realno kot tisto *online*. Ponekod in občasno je močnejša izkušnja tam, spet drugič drugje. Nazadnje pa imamo vsi obojestranske izkušnje in prav vsak lahko potrdi, da je npr. komunikacija preko orodja Skype enako intenzivna kot komunikacija ob popoldanski kavi, da sta čustveni vtis in izkušnja enakovredni.

V času svetovnega spleta smo “doživeli” že najmanj dve paradigmi, ki obe odsevata v polju sodobne in (novo)medijske umetnosti, pri čemer je zanimivo slikovito dejstvo, da se je prva paradigma prevesila v drugo na prelomu tisočletja, morda leto ali dve kasneje.

Čas prve paradigme so devetdeseta leta, ko je v (pre)razvitem delu sveta (Evropa, Severna Amerika, Kanada, Avstralija, Japonska, Južna Koreja ipd.) postal osebni računalnik, priklopljen na svetovni splet, standard. To je bilo obdobje IRC-anja, prvih emailov, prvega “nastopanja ali vstopanja” v spletne skupnosti in, seveda, čas prvih pomislekov o varovanju osebnih podatkov in možnostih sledenja, zasledovanja ipd. Takrat smo množično nastopali kot avatarji, se skrivali za številnimi vzdevki in pogosto se je dogajalo, da so ljudje prijateljevali po več let, ne da bi vedeli pravo ime, starost ali spol svoje prijateljice ali prijatelja. To je bilo obdobje, ki se je imenovalo web 1.0, ko smo med drugim vsi verjeli, da se bodo prenesle pozitivne lastnosti t.i. hekerske etike, kot so npr. svoboden pretok informacij, deljenje med sabo, diy opolnomočenje, odprte brezžične postaje, ipd., (v katerikoli obliki) v materialni svet. Potem smo počasi spoznali, da četudi si svetovni splet lastimo vsi uporabniki, ki ga “gradimo”, si ga nekateri lastijo še bolj. Čeprav smo uspeli npr. glasbeni industriji povzročiti nepredvidljive finančne izgube, je le-ta kmalu našla način za nove milijardne zasluzke, ki se pretakajo zgolj po ozkih kanalih najbogatejših. Čeprav hekerji vedno znova izumljajo načine za široko dostopnost informacij, korporativni krekerji najdejo načine

lastninjenja in posledično zaslužkarstva. Tako smo v času web1.0 naredili vse, da bi ohranili zasebnost in (svoje) podatke ter datoteke delili samo s tistimi, ki jih bodo delili naprej – a vojne proti centriranemu korporativnemu kapitalu nismo dobili. Prav tako smo v času web1.0 veliko govorili o novem času, času interneta in komunikacijsko-informacijske tehnologije, kjer moramo razmišljati v domeni novih miselnosti (medsebojnega deljenja, svobodnega pretoka informacij, znanja ipd.), ki pogojujejo nove metode, strategije in taktike, ki bodo lahko pripeljale do skupne blaginje, v kateri ne bo niti izključenih niti tistih brez možnosti. Umetnost, ki je bila še v osemdesetih letih monumentalna na eni in alternativna na drugi strani, je v devetdesetih letih postala kontekstualna in neokonceptualna. O monumentalnosti in alternativni v vsakdanu ni bilo več sledu, ta dialektika se je ohranila le na institucionalni ravni – v okviru umetniškega sistema, kjer so na eni strani spektakularni bienali rasli kot gobe po dežju, na drugi strani pa so razvijale napredne majhne neprofitne in nevladne iniciative. Umetniške prakse so postale “amaterske” oziroma preprosto življenjske, dostopne vsakomur, umetniški sistem pa monumentalen, odprt le za tiste, ki niso ustvarjali doma, ampak so bili pripravljene zavzeti diplomatsko pozicijo sodobnega networkerja in sodelovati s kuratorji, novodobnimi “kralji/naročniki” v vlogi ultimativnega selektorja. Funkcija sodobne umetnosti je bila, da se neposredno poveže z življenjem, da obravnava potencial sivih con vsakdana in da vse to nepretenciozno razkriva na pretencioznih spektakularnih bienalskih dogodkih. Govorili smo, da umetnost še nikoli ni bila tako človeška, etična in življenjska s potencialom, da razkriva, odkriva, opozarja, sproža razmišljanje o mnogih problematikah vse bolj tehnološko povezanega, a socialno razdeljenega sveta. Kuratorji niso dojeli, da so oni le prvi zagotovljeni gledalci in “aktivni uporabniki”, ki s kreativnim procesom lahko pišejo in sestavljajo čudovite zgodbe. Namesto tega so prirejali ekskluzivne spektakle, ki so bolj prikazovali enoumje kot pa kreativno umetniško poustvarjanje. Tako so se umetniki nemalokrat začeli počutiti inferiorno, ker enostavno niso razumeli, da je na delu sociološko-družbeni mehanizem, ki tako kot vsa realnost deluje po principu Platonove filozofije in teoretske psihoanalize. To je mehanizem, po katerem človek ne obstaja, če ga nekdo ne gleda, ali preneseno v svet umetnosti – umetnik in njegovo delo ne obstajata, če ni gledalca

oziroma uporabnika. In kurator je tukaj samo simbol gledalca, kajti tako kot je umetniško delo velikokrat rezultat nekega kolaborativnega dela, semplanja, ali kolažiranja, tudi gledalec postaja *real-time* zbiralec in sestavljalec (nove oziroma nad)zgodbe. Torej je kurator na simbolni ravni aktivni gledalec, in ko se njegova pozicija sprevrže v pozicijo moči, to pomeni, da se je zgodila še ena od perverzij kapitalističnega sistema. Po drugi strani lahko na kuratorja gledamo kot na umetnikovega predstavnika ali advokata, ki bo kot posrednik pomagal distribuirati in osmišljati umetniško delo, ga bo obenem razbremenil pogleda na celoto in mu "služil" kot agens refleksivnega dialoga. Tako se umetnik lahko avtomatično bolj osredotoči na svoj projekt.

To so bila devetdeseta leta. Sodobna umetnost in (novo)medijska umetnost se navidez nista spremenili, vsaj interesov, fokusov, tematik in metodologij nista spremenili, diskurz pa komaj da kaj. Gotovo pa sta se spremenili tehnološko-družbena in geopolitična realnost. Nekaj se je obrnilo na glavo, in umetnost tega še ni zavestno zaznala. Naj naštejemo le nekaj fenomenov, ki so sicer imeli nastavke v devetdesetih letih, a so po 11. septembru 2001 kulminirali v neobhodno realno, postali *virtually true*, kot bi rekli v angleškem jeziku, ali slovensko, tako rekoč resnica. ZDA in Evropa sta utrujeni in izumirajoči celini, ki sta izgubili gospodarsko premoč in navidezno ohranjata le politično (pre)moč. Ta videz je še bolj navidezen, če se nanju ozremo z drugih strani sveta, bodisi od tam, kjer je trenutno koncentracija kapitala največja in kjer se formalno in vsebinsko razvija najbolj zanimiva sodobna in medijska umetnost, tj. v Aziji, v mestih, kot so Bombay, Šanghaj, Kuala Lumpur, Hongkong, bodisi iz Južne Amerike, polne upanja, življenjske rasti, kjer so se v procesu dekolonizacije in z revolucijo vsakdana razvili najbolj napredni modeli neosocializma in horizontalne porazdelitve kapitala. Po nekaj umazanih poskusih farmacevtske industrije, da bi se s plaseranjem virusov in lažnih cepiv rešila iz gospodarske krize, so vsi ljudje, tudi zahodnjaki in končno tudi srednja in starejša generacija, prvič v zgodovini množično dobili nezaupanje v vladajoče strukture. Počasi začenjajo vsi ljudje tarnati nad nesprejemljivo prehransko industrijo, kjer mleko sosedove krave potuje na Švedsko, se tam zapakira in pride nazaj do drugega sosedu, ki ti ga proda za absurdno nizko ceno (glede na to, koliko

skrajno nepotrebnih dodanih vrednosti je medtem pridobilo). Da ne govorimo o rastlinojedih živalih, ki smo jih spremenili v hormonske tempirane bombe vrste “kanibalis”. Prav tako se vse bolj sprašujemo, kdo so teroristi in kaj se dogaja z zahodno tradicijo levičarstva. Kako to, da so vsi politiki postali odkrito odvisni od interesov kapitala, in zakaj so vsa zahodnjaška aktivistična gibanja kot milni mehurčki; zakaj si muslimani na humanitarni ravni med seboj ne pomagajo, ampak se zatirajo, zakrivajo in zatekajo v številne novozgrajene mošeje; zakaj se celo ljudje, ki imajo enake nazore, podobna mišljenja, podobna šolanja in druge povezovalne elemente, med sabo velikokrat ne razumejo, si večkrat agresivno nasprotujejo in se kljub strinjanju v nekem trenutku dokončno razidejo.

Ta in še mnoga druga neverjetna nasprotja ter absurdne situacije se dogajajo v času Web2.0, za katerega je najbolj značilna razprodaja subjekta in zasebnosti ter vse večji *digital divide*. In tudi ta razprodaja subjekta in zasebnosti sovпада s težnjo po realizmu in idejami za življenje. Za ceno povezanosti in kot nadomestek za primanjkljaj pristnih in brezpogojnih čustev smo namreč ustvarili socialne mreže, kot so Facebook, Second Life, danes zapuščeni Myspace, ipd. Zaradi komoditete instant dostopa in večnega prelaganja odgovornosti smo ustvarili Google Accounte, File Sharing strani ipd., v ali na katerih ne nastopamo več kot avatarji, ampak kot čisto pravi mi - jaz, ti, ona, on. Vsak je to, kar je, obenem pa se vsak zaveda, da je kot osebnost sestavljen vsaj iz treh segmentov: že samo po Freudu Jaz sestavljajo id, ego in superego, pri čemer je vsak od njih še dodatno stratificiran, razslojen. Tako v različnih “svetovih” nastopa ali prevladuje eden od jazov in njegovih podjazov, (pod)slojev. V nekaterih primerih se lahko bolj povežeta dva in pa je eden potisnjen na stran, ampak še vedno si to vse TI, ki vas je vedno več, in smešno je, kako se nekateri bojijo samih sebe in svojih različnih Jazov. Najbolj fascinantne so socialne situacije, ko hoče biti nekdo v eni od realnostih ali v enem od svetov še bolj on/ona, kot to “v resnici” je. Na Facebooku nas je tako večina tisto, kar smo sicer v sferi javnega, pri tem pa dodatno delimo med seboj in izražamo še svoje želje, interese, emocije, zasebne albume ipd.; v Second Life nas večina “(v/na)stopa” s svojim likom - avatarjem, pri tem pa najbolj preseneča dejstvo, da četudi bi si lahko izbrali kakršnegakoli avatarja, si navadno izberemo sebi podobnega (tudi

rahlo nadgrajenega v smislu Želja/*desires*), ali pa enostavno diametralno nasprotnega, a vsekakor v nekem neposrednem odnosu (bodisi analognem, bodisi nasprotujočem) do samega sebe. Nazadnje je tukaj še Google, ki se je - kot vsaka korporacija, še bolj pa kot sleherni monopolist - prodal hudiču. Google postaja ne samo solastnik, ampak tudi metapoznavalec vseh naših podatkov, razpoloženj, misli, idej, nazorov, osebnih in poslovnih načinov komunikacije in še, in še. Google nas s številnimi aplikacijami vabi, naj opustimo svoj hard disk in vse svoje podatke prenesemo na njihove neskončno velike strežnike. Brez pomislekov smo Googlu dovolili, da s softversko rešitvijo bere našo elektronsko pošto, sledi našim željam in pod pretvezo Google oglaševanja stoodstotno nadzoruje našo *online* prezenco in prav tako tudi *offline*. Poskusite v *email-body* napisati besedo *attachment*, nato ničesar ne pripnite, pritisnite *Send* in se ne začudite, ko se bo Googole oglasil: "Uporabili ste besedo *attachment*, a niste pripeli nobene priponke". Letošnje poletje, natanko 28. 7. 2010, je zgodba o Googlu dobila svoj epilog. Google je skupaj s CIO (Central Intelligence Agency) investiral v projekt Recorded Future. Recorded Future naj bi bilo orodje, s katerim bi lahko predvideli prihodnost, a v resnici je neskončno velik sledilni (monitoring) sistem, ki ne nadzoruje samo našega gibanja, podatkov, komunikacije, kje, kdaj in s kom smo, bomo in smo bili, in še, in še, in še – ampak spremlja (in nadzira) tudi naše emocije. Torej, ker smo "zasebno in osebno" popolnoma razvrednotili, je vprašanje, ki me najbolj zanima, kje, kdaj in zakaj je zasebno in osebno še sploh lahko pomembno, oziroma kakšna vrednota je še lahko, če sploh?

Na podlagi takšnih primerov lahko ugotovimo, da živimo v času, ko mora biti vsakdo mentalno skrajno aktiven, a popolnoma nedejaven kljub kakršnimkoli sposobnostim ali želji po delu, medtem ko je, če želiš ohraniti osnovno dostojanstvo, najbolje živeti brez denarja. Julian Assange, odgovorni urednik WikiLeaks.org, živi nevidno življenje na letališčih in v zraku, potuje po svetu z nahrbtnikom in se premišljeno pojavlja na izbranih konferencah in drugih dogodkih, kjer predava o projektu WikiLeaks, za katerega je prejel več mednarodnih nagrad (npr. Nagrada Amnesty International za raziskovalno novinarstvo). Julian Assange je slikovit primer ultimativnega sodobnega subjekta, ki današnji tehnosvet optimalno uporablja. Sebi

neposredno koristi tako, da posredno pomaga drugim.. Človekovo pravico je spremenil v dolžnost in tako se mu “pravica zgodi - avtomatsko”. Prav tako je na “reverziven” oziroma “obratni” način delovanja izkoristil možnosti, ki jih ponuja paranoidna tehnologija Web-a2.0, in ustvaril spletno stran, ki je izdala več dokumentov, označenih kot tajni in zaupni, kot ves ostali novinarski svet skupaj. “To ne govorim zato, da bi hvalil našo uspešnost, ampak zato, da bi pokazal, kako nezanesljivi so ostali mediji,” pravi Julian Assange.

To je le eden izmed primerov svoboščin, ki so v tako visokotehnološkem svetu “naravno” dane. Zdi se, da če bi lahko vizualno ponazorili mišljenje in emocije, stanje stvari ter svet in zdaj, kakršna sta, potem bi bilo to zagotovo jin in jang.

Vse so emocije.

Umetnice še vedno verjamemo v revolucijo, svobodo govora in v moč soodločanja o naši skupni prihodnosti. Ne želimo, da to nalogo prevzamejo korporacije z interesi kapitala, saj smo vsi prepričani, da je od vsega najbolj virtualen, v slovenskem pomenu besede torej najbolj navidezen ali nerealen, ravno denar.

In kaj predlagam za konec, zakaj sem v bistvu napisala ta esej? Verjamem v revolucijo uma in tehnologijo emocij.

Torej, če smo v devetdesetih letih še lahko govorili o umetnosti, ki razkriva, odkriva, postavlja nove resnice z zamenjavo kontekstov, se ta izjava, ki je že karakteristika, danes zdi nesmiselna.

Dejstvo je, da danes vsi vemo, kaj bi morali storiti, da bi svet bil boljši. Vsi vemo, da so rešitve zelo enostavne in že večkrat napisane in da so tako problematike kot rešitve že razkrite. Da imamo vsa orodja in tako transparenten svet, kjer Google sledi nas, mi pa sledimo njim, kjer se WikiLeaks dokoplje do še tako prikritih podatkov, kjer vsi vemo, kaj je socialna država, in vsak točno ve, kdo ima preveč in premalo, in vsi vemo, kakšni so načini, da se nekomu vzame in drugemu da, kako že v osnovi dobrine in kapital enostavno pravično razporediti, da smo na podlagi kolonialistične izkušnje in na podlagi socializma spoznali vse pasti za globalno pravičnejši družbeni sistem - da resnično nihče ne več more reči, da ni vedel in da ne pozna metode, kako to spremeniti.

Racio smo tako dolgo razvijali, da natančno vemo, kaj moramo storiti, da bi bil svet boljši, a problem je, da se tega enostavno nihče ne loti. Zakaj? Zakaj se nekdo radikalno ne odloči, po vzoru Chaveza, da je sprememba enostavna in da manjkajo edino še jajca oziroma neke vrste pogum, ali gre morda za skrajno ignoranco oziroma skrajno otopelost?

Dolgo smo v umetnosti iskali potencial in bili prepričani, da nam umetnost s svojim *reverse* (obratnim) razmišljanjem lahko pokaže način za spremembo.

Danes sama mislim drugače. Menim, da se bo umetnost odzvala ob pravem času, mislim pa tudi, da moramo rešitev iskati drugje, in sicer v emocijah in emocionalni inteligenci.

Od zavesti in racia se moramo usmeriti k emocijam. Kajti očitno je, da se ne znamo odločiti za radikalno spremembo. In iz vsakdana se lahko naučimo, da je vsaka določitev, še tako racionalna in zavestno preišljena, čisto na koncu, ampak res čisto na koncu (če ne prej), sprejeta *virtually* oziroma v bistvu na podlagi emocij.

Dokler se ne pogovarjamo o emocijah - in slednje ostajajo v domeni psihologije in psihoterapije ter novotarija za manipulacijo v poslovnem svetu, njihova aktualnost pa se kaže ravno v Web2.0, ki s svojo socialno-komunikacijsko logiko temelji na emocijah - ne bomo sprejeli nobene globalno radikalne odločitve oziroma ne bomo sprejeli tistih odločitev, za katere natančno vemo, da bi prinesle spremembo. A ker ne vemo kakšno spremembo, se pojavi strah, strah pa je že emocija.

Preprosto si moramo priznati kot ljudje, da je racio vse bolj abstrakten in da so emocije vse bolj realne. Racio smo pripeljali do konca, emocije kot "aparati", ki odloča za vse, pa smo potisnili v temni in neznani kot.

Tako kot je v 20. stoletju umetnost sestopila s piedestala ekskluzivnosti in genialnosti in postala življenje in življenje umetnost, bodo v 21. stoletju realizem in realno predstavljale emocije, ki bodo izstopile iz sfere intimnega ali zasebnega ter bodo postale edino orodje/orožje za revolucijo vsakdana, za dobro jutro vsem, in lahko noč tistim, ki želijo.